

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus on antanut asiasta lausunnon:

Varsinais-Suomen liitto viittaa aluksi aluekehitys- ja rakennerahastolain 756/2021 17§ (Maakunnan liiton tehtävät). Lainsäädännön mukaan maakunnan liiton tehtävänä on vastata aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja:

7) seurata ja ennakoida aluekehitystä sekä toimintaympäristön ja osaamistarpeiden muutoksia

Lisäksi alueellisilla ELY-keskuksilla on lainmukainen vastuu lyhyen aikavälin alueellisesta ennakoinnista (koulutustarpeet). Tätä taustaa vasten olisi ollut perusteltua pyytää lausunnot myös maakuntien liitoilta sekä ELY-keskuksilta.

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä:

Varsinais-Suomen liitto toteaa, että selvitys tuo varsin hyvin esille erilaiset ennakointiin ja ennakointitiedon raportointeihin liittyvät kehitystarpeet erityisesti valtakunnallisella tasolla ja katsoo monien kehittämisehdotusten olevan perusteltuja sekä kannatettavia. Varsinais-Suomen liitto huomauttaa kuitenkin, että työryhmän esitys perustuu käytännössä yksinomaan valtakunnalliseen ja ministeriölähtöiseen ajatteluun eikä juurikaan käsittele alueellisia tarpeita tai näkökulmia. Alueellisten toimijoiden rooleja tai prosesseja ei ole avattu ja alueellisia toimijoita mainitaan vain satunnaisesti.

Aluetason huomioimiseksi paremmin olisi eräs mahdollisuus soveltaa TEM:n työvoimabarometrimallia, jossa alueilta tullutta tietoa kootaan valtakunnallisesti yhteen ja tämän pohjalta laaditaan tarvittavia analyysejä myös valtakunnan tason kehityksestä. Ainakin alueellinen työ olisi otettava vahvemmin pohjaksi muokattaessa valtakunnallista näkymää. Liitto kysyy samalla huomioiko raportti esimerkiksi valtionhallinnon säästöt ja OPH:n ennakointifoorumitoimintaan kohdennetut supistukset pohdittaessa suositusten toteuttamismahdollisuuksia?

Raportissa on mainittu tarve projektien kautta tapahtuvan ennakoinnin korvaamisesta pysyvämmillä ratkaisuilla. Sinänsä perusteltu ehdotus näyttäytyy nykytilanteessa haastavalta, koska pysyvä julkinen perusrahoitus tulee edelleen vähenemään nykytiedon valossa. Tukeutuminen pelkästään valtion budjettirahoitukseen voi pahimmillaan johtaa ennakointityön selvään heikkenemiseen. Näin ollen projektirahoitus tulisi säilyttää. Ennakointitulosten hyödynnettävyys ja käytettävyys tulisi myös nostaa valokeilaan entistä enemmän – on myös pyrittävä miettimään kohderyhmiä, joita tavoitellaan ja raportoitava selkeästi niille, jotta se johtaisi toimenpiteisiin!

Toteuttajajoukon laajentaminen valtakunnallisessa osaamisen ja koulutustarpeen ennakoinnissa on erittäin tärkeä resurssien vähetessä. Olisi tärkeää pystyä koordinoimaan koko kenttää siten, että eri tahoilla tehty määrällinen ja laadullinen ennakointi täydentäisi toisiaan ja saataisiin resurssisäästöä ja parempaa ennakointia. Pitkän aikavälin ennakointiin pitäisi myös pystyä joustavammin tekemään väliaikatarkasteluja. Jos ottaa esimerkiksi, vaikka tekoälyn nopean kehittymisen, niin 5 vuoden tarkastelusykli tai ennusteiden päivityssykli on kovin pitkä.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakoinnin periaatteita

On tärkeää, että ennakointi perustuu sekä historiallisiin trendeihin että tulevaisuuden muutosilmiöihin. Kuitenkin periaatteiden soveltamisessa voisi olla enemmän joustavuutta ja reagointikykyä nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Lisäksi vaikka kansallisen tason ennakointimallit ovat kehittyneet, ne eivät edelleenkään huomioi riittävästi alueellisia eroja, mikä voi johtaa epätasapainoon koulutustarjonnan ja työvoimatarpeen välillä eri alueilla. Lisäksi työelämän nopea muutos ja uusien osaamistarpeiden syntyminen vaativat jatkuvaa oppimista, mutta ennakointimallit eivät aina pysty tukemaan riittävästi yksilöiden osaamisen päivittämisen edellyttämää tietotarvetta.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Mallin joustavuutta ja päivitettävyyttä tulisi parantaa, jotta se voisi reagoida nopeammin muuttuviin työmarkkinatilanteisiin. Lisäksi mallin tulisi huomioida paremmin lyhyen aikavälin ennakointitarpeet, joissa alueelliset ELY-keskukset ovat avainasemassa. Maakuntien koulutuksenjärjestäjien näkökulmasta ennakointimallin tulisi olla helpommin sovellettavissa paikallisiin tarpeisiin.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakointitulosta

Analysoitaessa perusskenaarioiden roolia ja vaikutusta koulutustarpeiden ennakoinnissa, on tärkeää tarkastella niiden kykyä vastata todellisiin koulutustarpeisiin sekä tukea koulutuksenjärjestäjiä.

Perusskenaarioiden vahvuudet ovat niiden ennustettavuus ja yksinkertaisuus, mutta niiden heikkouksina ovat joustavuuden ja innovaatioiden huomioimisen puute. Vaihtoehtoiset skenaariot tarjoavat joustavuutta ja kykyä reagoida muuttuviin tilanteisiin, mutta niiden monimutkaisuus voi tehdä niiden soveltamisesta haastavaa. Kokonaisuutena tarkasteltuna perusskenaarioiden ja vaihtoehtoisten skenaarioiden yhtäaikainen käyttö ja soveltaminen tarjoaa toimivan lähestymistavan koulutustarpeiden ennakointiin. Skenaarioiden tehtävänä on tuottaa vaihtoehtoisia tulevaisuuskulkuja päättäjien arvioitavaksi ja sovellettavaksi.

Nuotio Tarja
Varsinais-Suomen liitto

Höglom Esa
Varsinais-Suomen liitto - Aluekehityksen vastuualue